

SAHA İstanbul

Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği

Can EREL
Uçak Mühendisi
can.erel@canerel.com.tr

İstanbul bölgesinin doğal gücü ve gelişim ivmesi ile havacılık ve uzay endüstrilerinin gelecek ihtiyaçlarını dikkate alan çok değerli bir uzgörünün ürünü olan İleri Teknoloji Endüstri Parkı (İTEP) Projesi ve ilişkili gelişmeleri, doğrudan ve dolaylı ürünleri ilk günden beri dikkatimi çeken ve olanaklarım ölçüsünde yakından izlediğim konular arasında olmuştur. Kuruluşunda görev alma şansına sahip olduğum, İTEP'in ilk özel girişimi olan myTECHNIC Uçak Bakım Merkezindeki görevim de bu konulara ilgili detaya daha da etkili ulaşmama neden olmuştur...

... öyle ki, İTEP konusunda kapsamlı araştırmalarımı, zamanın Savunma Sanayi Müsteşarı'nın istek ve destekleri ile bir makalede toplayarak,

- ["Türk Silikon Vadisi" Hayata Geçiriliyor... 1987'den Günümüze İleri Teknoloji Endüstri Parkı \(İTEP\)](#) (Türkçe)
- ["Turkish Silicon Valley" is made alive ... Advanced Technology Industry Park \(ATIP\) from 1987 Until Now](#) (İngilizce)

başlıkları ile 2010 yılı başlarında yayınlamıştım.

...

Millenyumun başlangıç on yılı ulusal havacılık ve uzay endüstrisinde yer alanları –kökleri eskiye dayanır ve Anadolu'da bilinir olsa da- yeni bir uygulama ile tanıştırdı: "**KÜMELENME**"...

İlk uygulamaların düşünsel olarak ele alındığı günlerden itibaren, Havacılık - Uzay & Savunma (H-U&S) endüstrilerine odaklanan kümelenme girişimlerinin başlangıcında yer alma şansına sahip olmuştum. Bu şans, "İstanbul Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği - SAHA İstanbul" marifeti ile gerçekleştirilecek olan son kümelenme girişiminde de kapımı çaldı...

...

Dünya'da 1990'lı yılların sonrasında sanayi ve dolayısı ile ekonominin yenileşime (inovasyona) dayalı en gözde aracı olan kümelenmeler küresel krizin hemen öncesinde 2008 yılından başlayarak ulusal H-U&S endüstrilerimizle ilgili olarak İzmir'den başlayarak, Eskişehir ve Ankara bölgelerine yayılmış; son yıllarda da Bursa'da da duyulur olmuştur¹...

... ancak, 2014 yılı sonu itibarı ile,

- Ticaret Odası'nda 65+ bin,
- Sanayi Odası'nda 18+ bin,

¹ Ulusal H-U&S endüstrileri ile ilgili kümelenmeler konusunda zaman içinde başlatılan çalışmalardan,

- İzmir bölgesinde ESBAŞ öncülüğündeki "Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği - HUKD" Kasım 2009,
- Ankara bölgesinde OSTİM OSB öncülüğündeki "OSTİM Savunma ve Havacılık Kümelenmesi Derneği - OSSA" Temmuz 2008,
- Eskişehir bölgesinde ESO öncülüğündeki "Eskişehir Havacılık Kümelenmesi Derneği - ESAC" Mart 2011,

ayları içinde resmi olarak kurularak güncel yapı ve işleyişlerine kavuşmuştur. Bursa bölgesinde de son birkaç yıldır BTSO öncülüğünde "Bursa Uzay, Havacılık ve Savunma Kümesi" oluşturma faaliyetleri sürdürülmektedir.

üyeye sahip İstanbul'da yerleşik bugünün ve geleceğin havacılık ve uzay endüstrilerimizin oyuncularını kümelene konusuna uzak kalmayı tercih ediyordu; bazı bireysel girişimler de geliş(e)memişti.

Daha geniş perspektifle, gelişen iletişim ve ulaştırma alt yapısının da etkisi ile, Yalova'yı da kapsayarak, Adapazarı'ndan Edirne'ye kadar düşünölebilecek bölgedeki,

... 64+ bin sanayici,

... 50+ sanayi bölgesi,

... 100+ bin sanayi işletmesi,

... 50+ üniversitesi,

... sivil havacılığın finans, eğitim - öğretim, işletim ve teknik segmentlerindeki en gelişmiş işletmeler,

Türkiye ekonomisinin %50'sini ifade ediyor rağmen bu gelişme sağlanamamıştı...

Son birkaç yıldır, İTO Sanayi İhtisas Komisyonunda başlayan girişimler ilgiye sahip kurumsal ve kişisel taraftar toplayabilme olanağını yakalayınca bu konuda da gelişme sağlandı...

Özellikle 18 Mayıs 2010 günü İTÜ'de yapılan ilk "**Türk Bölgesel Yolcu Uçağı Çalıştayı**" belki de en önemli etkisini İstanbul ve çevresinde göstermiştir sanıyorum. Öyle ki, Türk bölgesel yolcu uçağının ulusal kaynaklarla ele alınması olasılığı ile bu bölgedeki sanayii ve ticaret erbabının bu amaçla (çalıştaylar, kurslar, sergileri gibi) ortak bir takım ön hazırlıklar yapabilmesini sağlamış, hatta bölgenin kurum, kuruluşları ve öğretim kurumları bir araya gelerek "Kalkınma Ajansı" destekli projeler oluşturarak hayata geçirmeye başlamışlardır. Bu projelerden ilki, İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen "İstanbul Havacılık Sektörü Yenilikçi İşbirliği Platformu-İSTHP" projesidir ve,

- Sabancı Üniversitesi,
- İstanbul Teknik Üniversitesi,
- Koç Üniversitesi,
- Teknopark İstanbul,
- İstanbul Sanayi Odası,

ortaklığında hazırlanarak hayata geçirilmiştir. Bu ön çalışmaların sonucunda da, 27 kurucu üyenin bir araya gelmesi ile 17.03.2015 günü İstanbul bölgesinde bulunan savunma, havacılık ve uzay endüstrilerinde hizmet verebilecek firmaların bir araya toplanması amacı ile "İstanbul Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelene Derneğı" kurulmuştur. Bu dernek bu amacının "SAHA İstanbul" adını verdiği bir kümelene ile gerçekleştirmesi planlanmıştır.

SAHA İstanbul kümelene mesinin,

- Hedeflerinin,
- Tesis, altyapı ve sertifikasyon yatırımlarının,
- İşleyişinin,
- Ulusal ve uluslararası ölçekte benzer kümelere işleyiş ve organizasyonel işbirliklerinin,

öngörülmesinin uzmanlıklara sahip bir katılımcı profili ile serbest zamanda gerçekleştirilmesi ana düşüncesine dayalı "SAHA İstanbul'un Kümelene Şeklini ve Politikasını Belirleme Çalıştayı" da İSTHP projesinin kapanış faaliyeti olarak planlanmıştır.

SAHA İstanbul'un Kümelene Şeklini ve Politikasını Belirleme Çalıştayı

Çalıştay İTÜ Süleyman Demirel Kültür Merkezi'nde 29 Ağustos 2015 Cumartesi tüm gün (09.00-17.00 saatleri arasında) icra edilmiştir. Çalıştaya davet edilen katılımcıların mesleki geçmişleri de dikkate alınarak,

- A. Kümelene Hedefleri,
- B. Sertifikasyon, Altyapı ve Tesis Yatırımları,
- C. Kümelene İşleyişi,
- D. Türkiye'de Ki Savunma, Havacılık Ve Uzay Kümelere İşleyiş Ve Organizasyon İşbirlikleri,
- E. Kümelene Uluslararası İlişkileri ,

isimli görev gruplara katılım durumları belirlenmiş ve çalıştay kartı bu özelliğe göre hazırlanmıştır.

SAHA İstanbul'un Kümelenme Şeklini ve Politikasını Belirleme Çalıştayı Açılış Oturumu © CE

Tüm katılımcıların yer aldığı çalıştay açılışında,

- İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve Sabancı Üniversitesi, İTÜ, Koç Üniversitesi, Teknopark İstanbul, İSO ile oluşan ortaklar tarafından gerçekleştirilen "İstanbul Havacılık Sektörü Yenilikçi İşbirliği Platformu Projesi –İSTHP",
- Teknopark İstanbul ve gelişimi,
- "Dünya'da ve Türkiye'de havacılık kümelenmesi" konulu bir değerlendirme,

sunulmuştur.

Sonraki aşamada, belirlenen görev grupları üyeleri,

- Bir moderatör,
- İki sekreter,

ile beraber grup çalışma odalarına alınmıştır. Görev grupları üyelerinin birbirlerini tanımısından sonra her grup için belirlenen,

A. Kümelenme Hedefleri

1. İstanbul'da kümelenme yapılanmasının vizyon ve misyonu ne olmalıdır?
2. Kısa ve orta dönem hedefleri ne olmalıdır?
3. Kümelenme hangi somut projeler ile yakından ilgilenmelidir?
4. Küme üyeleri arasında ortak projeler nasıl oluşturulabilir?
5. Bölgenin üretim yeteneği kullanılarak hangi projelere, nasıl katkı verilebilir?

B. Sertifikasyon, Altyapı ve Tesis Yatırımları

1. Kümelenmeler tarafından test, sertifikasyon ve kalifikasyon altyapısı nasıl oluşturulmalıdır?
2. Sertifikasyonun eğitim ihtiyacının karşılanmasında kümelenmelerin yeri ne olmalıdır?
3. Türkiye'de savunma, havacılık ve uzay konusunda oluşan ofset uygulamaları küme üyeleri arasında nasıl değerlendirilmelidir?
4. Teknoparkın içinde insansız sistemler mükemmeliyet merkezi oluşturulabilir mi?
5. Sivil havacılık endüstrisinin merkezinin İstanbul olması nasıl sağlanabilir?
6. Kümeye tahsis edilecek özel maksatlı sanayi bölgesi kurulması ve organizasyonu nasıl olabilir?
7. Ar-Ge faaliyetlerinin fiilen yapılması ya da koordinesi için nasıl bir yapı kurulmalıdır?

C. Kümelenme İşleyişi

1. Temsilîyet ve Danışma komiteleri nasıl yapılmalıdır?
2. Küme üyelerine hangi faydaları sağlamalıdır?
3. Kümelenme organizasyonun hayatiyetinin devam ettirmesi için gelir ve kaynakları ne olmalıdır?
4. SSM Yatırımlar özel takip sistemi kurulması, Ankara'ya şube açılması gereklidir?
5. Diğer kamu kurumları ile kümelenme arasında iletişim mekanizması nasıl kurulmalıdır?
6. Küme Teknopark ve Üniversiteler ile ilişkiler nasıl olmalıdır?
7. Eğitim faaliyetleri ve insan kaynağı altyapısının oluşturulması nasıl olmalıdır?

D. Türkiye'deki Savunma, Havacılık ve Uzay Kümeleri İşleyiş ve Organizasyon İşbirlikleri

1. Kurumlar, firmalar ve kümelenmeler arasında stratejik işbirlikleri nasıl kurulmalıdır?
2. SaSad ve SSİB ile işbirliği nasıl kurulmalıdır?
3. Gemicilik Kümelenmeleri ile işbirliği nasıl kurulmalıdır?
4. Elektrikli Araç Kümelenmesi ile işbirliği nasıl kurulmalıdır?
5. Diğer illerde benzer maksatla kurulmuş ana kümelenmeler ve yan kümelenmelerle işbirliği nasıl kurulmalıdır?
6. Bilgi, üretim ve inovasyon ağları nasıl kurulmalıdır?
7. SSM ile ilişkiler nasıl olmalıdır ve SSM bünyesinde kümeler arası ilişkilerin ve kümelerin uluslar arası ilişkilerinin gelişimine katkı sağlayacak mekanizmalar nasıl oluşturulmalıdır?
8. STK ve ilgili derneklerle olan işbirliği nasıl kurulmalıdır?

E. Kümenin Uluslararası İlişkileri

1. Kümenin diğer ülkelerin benzer kümeleri ile ilişkileri nasıl kurulmalıdır?
2. Kümenin yabancı üniversitelerle ilişkileri nasıl kurulmalıdır?
3. Kümenin yabancı fuar organizasyonları nasıl kurulmalıdır?
4. Kümenin yabancı ana üreticilerle ilişkileri nasıl kurulmalıdır?
5. Kümenin yabancı finans kuruluşları ile ilişkileri nasıl kurulmalıdır?
6. Kümenin İslam ülkeleri ile ilişkileri nasıl kurulmalıdır?
7. Değişik projeler için nitelikli insan kaynağı ihtiyacının yurtdışından karşılanması (Tersine beyin göçü) nasıl sağlanmalıdır?
8. Yabancı iş geliştirme şirketleri ile ilişkiler nasıl olmalıdır?
9. Müşterek yapılar oluşturularak yabancı projelere teklif verme mekanizmaları nasıl geliştirilmelidir?

soruları cevaplandırılması süreci gerçekleştirilmiştir.

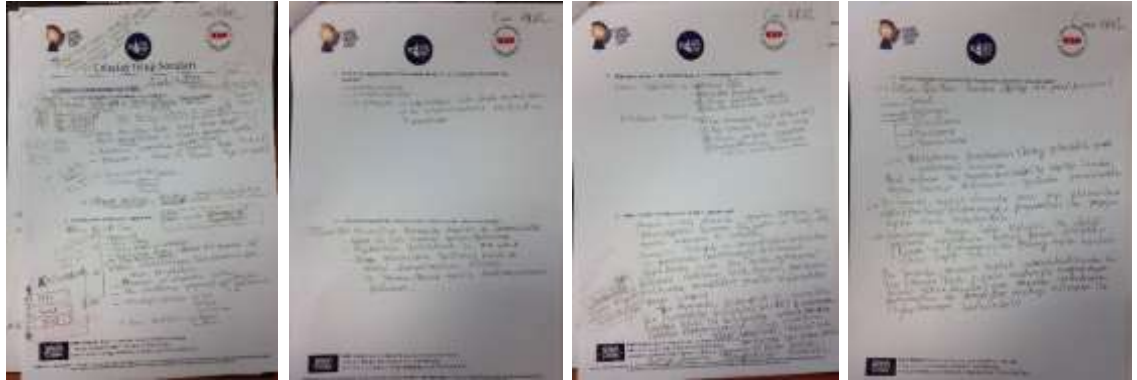
Moderatör yönetiminde ve görev grupları sekreterlerinin şifahi ve yazılı değerlendirmeleri kayıt altına aldığı bu süreçte,

- Her bir soruya 35 dakika ayrılmış,
- Bu sürede önce grup katılımcıları, cevap için boşlukları bulunan grup soruları kitapçığına yazılı değerlendirmesini yazmış ve sırası geldiğinde kayıtlar esas alınarak kişisel değerlendirmeler de şifahen gruba sunulmuş,

SAHA İstanbul Çalıştayı Görev Grubu Çalışmasından Bir An © CE

- Alınan notlar ile bireysel değerlendirmeler karşı değerlendirme olanağı sağlanmış,
- Görüşme tamamlanan soru sonrası bir sonrakine geçilmiş,
- Son sorudan sonra her katılımcının cevaplarını yazdığı kitapçık moderatör tarafından teslim alınarak hazırlanan grup raporunda eksikliklerin tamamlanmasında faydalanılmıştır.

SAHA İstanbul Çalıştayı Görev Grubu Soruları Bireysel Cevap Kitapçığından © CE

- Katılımcıların ayrılışı sonrası moderatör grup sekreterleri ile grup çalışmaları ile ilgili,
 - Günün son toplu oturumunda grup adına paylaşılacak özet metni,
 - Çalıştay kitapçığına girecek grubun detaylı nihai metnini hazırlamışlardır.

Günün son toplu oturumunda, her grubun çalışmaları ile yaptığı belirlemelerin özetlendiği metinleri tüm katılımcılara sunmuştur.

Grup çalışmaları arasında toplu fotoğraf çekimi yapılmıştır.

Çalışmanın ilgi ve faaliyet alanıdaki amacı yanında ele alınış biçimi ve çalışma ciddiyeti ile de dikkatimi çeken çalıştay, Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği Yönetim Kurulu Başkanı tarafından tüm katılımcılara teşekkür edilerek tamamlanmıştır.

... kümelenme işlevinin, paydaş ve ilgidaşları arasında sürdürülebilir,

- Samimiyet,
- Güven ortamı,
- Karşılıklı güven,
- İşbirliği eğilimi ve inancı,
- Bütünleyici İşbirliği (içte-dışta / yatay-dikey),
- Destekleyici ortam, mevzuat ve uygulamalar,

ile başlangıçtaki ilgi ve çalışma titizliği ile sürebilmesini görebilme zamanı artık!

Havan hepimize iyi gelsin SAHA İstanbul!

SAHA İstanbul oluşumunun ve gelecek faaliyetlerinin ülkemize, ilgili endüstrilerimize, kurum ve kuruluşlarımıza, meslektaş ve ilgidaşlarımıza faydalı olmasını diliyorum.

Kaynakça :

1. Can EREL; "[Yenileşim Etkisinde Havacılık Kümeleri ve 1nci İzmir Havacılık Konferansı](#)"; Ekim 2008.